

Отримано: 18 жовтня 2023 р.

Прорецензовано: 1 листопада 2023 р.

Прийнято до друку: 10 листопада 2023 р.

e-mail: larysa.minich@oa.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3105-6835>

e-mail: iryna.marynych@oa.edu.ua

DOI: 10.25264/2519-2558-2023-19(87)-12-15

Мініч Л. С., Маринич І. П. Використання емоційно-оцінної лексики у мовотворчості Марії Матіос («Солодка Даруся»). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 19(87). С. 12–15.

УДК: 811.161.2

Мініч Лариса Степанівна,
доцент кафедри педагогіки і початкової освіти,
Національний університет «Острозька академія»
Маринич Ірина Петрівна,
магістр,
Національний університет «Острозька академія»

ВИКОРИСТАННЯ ЕМОЦІЙНО-ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ У МОВОТВОРЧОСТІ МАРІЇ МАТІОС («СОЛОДКА ДАРУСЯ»)

У лінгвістичному аспекті питання емоційної оцінки є мало досліджене, тому у статті розглянуто зокрема і проблему оцінки як такої, і, власне, її вербалізацію в художньому дискурсі. Мова – не лише об'єкт, а й інструмент вивчення емоцій. Оцінка як компонент семантичної структури слова може мати як позитивне, так і негативне значення. Позитивний компонент зазвичай виражається словами з нестимливим чи жартівливим відтінком. Негативні значення переважно виражені лайливими, грубими, зневажливими, іноді нецензурними словами. Оскільки оцінка виникає в мовленнєвих ситуаціях, коментуючи та аналізуючи їх, тому досліджуємо використання емоційно-оцінної лексики у мовотворчості Марії Матіос також у художньому дискурсі, на основі твору письменниці «Солодка Даруся».

У статті розглянуто особливості емоційної оцінки, проаналізовано оцінні одиниці, емоційно-оцінні слова та стійкі словосполучення, які допомагають аналізувати мову як засіб пізнання навколишнього світу, крізь призму яких можна дослідити внутрішні відчуття, людські почуття, враження, ставлення до певних ситуацій, реакції тощо. Оцінна лексика віддзеркалює внутрішній світ письменниці. Детальнішу увагу зосереджено зокрема на мовних одиницях реалізації емоційності в мовотворчості Марії Матіос, простежено психологічний та емоційний простір мовленнєвої особистості. Проаналізовано засоби вираження емоційної оцінки здебільшого на лексичному та фразеологічному рівнях: граматичні словотворення, емоційно забарвлені слова, стійкі фрази, вкраплення діалогічного мовлення, авторські новотвори відображають значення явищ та ситуацій і яскраво передають колорит місцевого мовлення, репрезентують експресію та емоційну насагу висловленого.

Ключові слова: емоційність, оцінка, емоційно-оцінна лексика, категорія оцінки, емоційний компонент, мовна експресія.

Larysa Minich,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language and Literature,
National University of Ostroh Academy
Iryna Marynych,
Master,
National University of Ostroh Academy

THE IMPLEMENTATION OF EMOTIONAL ASSESSMENT IN THE SPEECH-MAKING OF MARIA MATHIOS («SWEET DARUSIA»)

In the linguistic aspect, the issue of emotional evaluation is little researched, so the article considers in particular the problem of evaluation as such, and, in fact, its verbalization in artistic discourse. Language is not only an object, but also a tool for studying emotions. Evaluation as a component of the semantic structure of a word can have both a positive and a negative meaning. The positive component is usually expressed in words with a caressing or humorous tone. Negative meanings are mostly expressed by swearing, rude, contemptuous, sometimes obscene words. Since evaluation occurs in speech situations, commenting on and analyzing them, we are investigating the use of emotional and evaluative vocabulary in Maria Mathios's speech-making as well as in artistic discourse, based on the work of the writer "Sweet Darusia".

The article examines the peculiarities of emotional evaluation, analyzes evaluation units, emotionally-evaluative words and stable phrases that help analyze language as a means of learning about the world around us, through the prism of which one can examine inner feelings, human feelings, impressions, attitudes to certain situations, reactions, etc. Valuable vocabulary reflects the writer's inner world. More detailed attention is focused, in particular, on the linguistic units of the realization of emotionality in the language work of Maria Mathios. The means of expressing emotional assessment were analyzed mostly at the lexical and phraseological levels: grammatical word formations, emotionally colored words, stable phrases, interspersed dialogic speech, author's novelties reflect the meaning of phenomena and situations and vividly convey the flavor of local speech, represent the expression and emotional force of what is said.

Keywords: emotionality, assessment, emotional-evaluative vocabulary, assessment category, emotional component, linguistic expression.

Постановка проблеми. Об'єктом лінгвістики є мовна особистість, якій притаманні відчуття, почуття, емоції, реакції, враження, людина, яка здатна виражати свої емоції в мовленні. Досліджуючи психологічний та емоційний простір мовленнєвої особистості, вчені зауважили, що пізнання людини, її мовлення та поведінки – це головний напрям у сучасному мовознавстві, в контексті якого розглядаємо проблему оцінки, а саме: її вербалізацію в художньому дискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мовленнєво-комунікативна діяльність людини є унікальним засобом вираження оцінки, почуттів та емоцій. Тому питання, що стосується оцінного компоненту, залишається й досі багато в чому дискусійним (Кемінь, 2021: 24) Системний опис оцінки та її вираження на всіх мовних рівнях висвітлені в працях О. Вольф,

Т. Космеди, В. Галаган, А. Бурячок, О. Дикан, С. Шабат-Савки та інших лінгвістів. На думку вчених, процес відображення об'єктивної дійсності є оцінним, оскільки оцінне відношення є невід'ємною властивістю людського пізнання, яке позитивно або негативно відображається у мовних одиницях (Іщенко, 2010: 48). Як зауважила Т. Космеда, «світ, що пізнається, завжди оцінюється, оцінка – свідчення ступеня пізнаності світу» (Космеда, 2000: 92).

Багато досліджень доводять те, що вибір мовних засобів, їх організація у тексті, вираження певних емоційних станів набуває все більшого значення. Аналізуючи емоції в художньому дискурсі, варто сказати, що вони передають ставлення людини до конкретної ситуації та показують емоційну реакцію на них (Кемінь, 2021: 24). У мовознавчому аспекті це питання мало досліджене, тому потребує комплексного аналізу і дослідження.

Мета статті. Визначення засобів емоційної оцінки в мовотворчості Марії Матіос. Аналіз сутності мовної оцінки, її характеристики. Аналіз емоційно-оцінних слів та стійких словосполучень, які віддзеркалюють індивідуальний внутрішній світ автора, представляють експресію та емоційне нахнення.

Виклад основного матеріалу. Оцінка, за нашими спостереженнями, є частиною значення, тому що викликає емоції, в мовленні спрямована змінити емоційний стан співрозмовника. Оцінка – це вміння не лише викликати емоції, а й виразити їх не лише не лише до співрозмовника, але й до предмета оцінки того, хто говорить.

Вчений Шинкарук В. виділяє тип емоційної оцінки за шкалою протиставлення «схвалення/осуду», позначаючи як +/- оцінку. Таким чином «+» об'єднує п'ять видів емоцій: ласка, грайливість, захопленість, схвалення (співчуття), жарт. Тип емоцій «-» оцінки представлений шістьма видами оцінки: осуд, зневага, приниження, презирство, лайка, образа. На думку дослідника, цього достатньо, щоб висловити суб'єктивне ставлення людини до того, що вона сприймає в навколишньому світі, тобто її суб'єктивну оцінку (Шинкарук, 2012: 325).

Однак варто зауважити, що взаємодія оцінки й емоційної реакції достатньо суперечливі, тому що емоції бувають як результатом певного виду оцінки, так і її підставою. Стимулом окремої емоції є інтелектуальна оцінка певного стану речей як несподіваного, небажаного для суб'єкта. Оцінку виділяють як окрему фазу породження емоцій, оскільки озвучення емотивних реакцій мовця значно залежить від різних видів оцінки як-от: моральної, етичної, соціальної, побутової тощо (Космеда, 2000: 52). Тому емоції концептуалізуються як первісні, базові а саме: (страх, радість, де переважає відчуття як таке) та вторинні, окультурені, менш стихійні: (надія, гнів, відчай, де переважає інтелектуальна оцінка та реалізується критерій небажаності для суб'єкта ситуації – джерела емоції) (Космеда, 2000: 54).

Оцінка є засобом вираження повідомлюваного про цінність предметів та явищ, образів тощо з погляду відповідності/невідповідності вимогам мовця, передає ставлення до мовця. За допомогою оцінки автор може висловити власні міркування, хвилювання, думки, почуття, вподобання/невподобання, задоволення, розчарування тощо. Тобто, завдяки оцінці можна втілити конкретні уявлення про навколишній світ.

Іщенко Н. Г. визначає лексичні вербалізатори емоцій, які виконують функцію емоційного самовираження. Тобто, є функція впливу, яка реалізується тоді, коли вираження емоцій має певну мету. Крім того, до функцій емотивної лексики належить і функція оцінки (Іщенко, 2010: 48).

Розглянемо слова в романі М. Матіос, як такі, що «служать для вираження почуттів та настроїв людини» (Кротевич, 1957: 58). Мовознавці Кротевич В. та Родзевич Н. виокремлюють такі їх групи:

1) слова, які безпосередньо означають почуття: біль, сум, жаль, щастя, злість тощо. Наприклад: *“Нема її сили терпіти той безконечний біль”* (Матіос, 2023: 12); *“...і знову глуха злість підкочувала йому до серця”* (Матіос, 2023: 160).

2) слова, у значенні яких подано оцінку явища, предмета: *дурнуватий, малоговірливий, невдатливий, спантеличений, засмучена, молодий, розумна*. Наприклад: *“Засмучена Даруся стояла, тримаючись одною рукою за паркан, а другою притримуючи кошик, і дивилася на хатні двері”* (Матіос, 2023: 52); *“Боже, яка ти розумна, Дарусю...”* (Матіос, 2023: 72).

3) слова, в яких емоційне ставлення до предмета або явища виражене граматичними способами, особливими суфіксами, префіксами: *любчику, мамцю, Калинко, Михайлюню, маленька, сторонська, збіговисько*. Наприклад: *“Маленька жінка знічується, ніби встидається якоїсь потаємної думки”* (Матіос, 2023: 90); *“...може, вона десь лісом ночами лазила на збіговисько їхнє відьомське”* (Матіос, 2023: 132).

Покликаючись на класифікацію В. Шаховського, визначено такі типи лексики:

1) лексика, що називає емоції (слова, лексичне значення яких супроводжується емотивними семами), наприклад: – *Якось то вже буде з пара років, несучи молоко до невістки, тої псячої кістки, най шляк її трафить, як вона дитину по-нехлюйськи обходила, не мала би приплуду більше ніколи...* (Матіос, 2023: 34); *“Курва мама ваша була! – кричав докторові у очі Цви-чок. – Як ви її не хочете лічити, то я сам буду лічити, а вас най совість замучить, як остатну нензу”* (Матіос, 2023: 70);

2) лексика, що описує емоції (слова які в певному контексті набувають оцінного значення): як-от: *«Краще би була стру-їла в утробі таку нечисть... – зло сказала увечері Матронка, не встаючи з постелі»* (Матіос, 2023: 195). У цьому контексті Матіос не має на увазі бруд, сміття чи щось подібне, слово *нечисть* набуває зневажливого значення чогось нікчемного, негідного так же, як і в наступному контексті: *“Най плаває гад проклятий! – кричав п'яний Славко на всю округу”* (Матіос, 2023: 10);

– багатозначні слова: – *“Дрібненьке – як макове зерно – чудо в яскравій тканій сукеночці, в такій же як Матронка хуст-точці, чеберяло поруч товстенькими ніжками в постільцях, намагаючись зачепити прутиком півня”* (Матіос, 2023: 136). **Чудом** Матіос називає маленьку Дарусю, доньку Матронки, власне, від її ж імені;

– фразеологічні вирази, до прикладу: – *“Вони таки не мають смальцю в голові, а Бога в череві, її сусіди, бо думають, що вона дурна. А Даруся не дурна – вона солодка”* (Матіос, 2023: 8); *“Але щоразу, коли Даруся наближається до мозилки, душа її також згортається равликом від страху, що її зараз зустріне мертва – без татового голосу – тиша”* (Матіос, 2023: 33);

3) лексика, що виражає емоції (група невідмінюваних слів, що служать для нерозчленованого вираження емоційно-вольових реакцій на навколишнє середовище), такі як: – *“Е-е-е, не скажіть [...] І в утробі, гадзику, тяжко, бо й там не-воля”* (Матіос, 2023: 146); *“Боже, яка ти розумна, Дарусю...”* (Матіос, 2023: 72); *“Господи милосердний... Немає гіршого,*

ніж доброму чоловікові мутиться розум від підозри жінки у зраді” (Матіос, 2023: 155); “**Боже-Боже...** яке страшне якесь прокляття було цій сім’ї, і ніхто не знає, яке, свахо...” (Матіос, 2023: 193).

Стиль письменниці вражає експерсивними насиченими розповідями, авторка з глибоким психологізмом змальовує трагічні події героїв, що сильно захоплюють дух читача. Варто зауважити, що категорія оцінки яскраво виражена оцінними іменниками для йменування особи. Таким чином, письменниця додає зневажливого принизливого значення, сповненого глибокою ненавистю, злістю, невдоволення та лютістю персонажів, до прикладу: **нечисть, кістка псяча, ненза лєста, курва остатна, курва стара, небога, мерзо-мерзенна, безродне насіння, дурень остатний, дурень недороблений, паску-да паскудна, гадюка, зарази, недобиток, зарізяки**: “**Ти, мерзо-мерзенна, приймаку дурний, безродне насіння, ти, дурню остатний, що до такої самої дурної пристав, ти злодійо галицький, паскудо паскудна...** я на тебе управу знайду, ще не вродився такий, щоби я на нього управи не знайшла... будеш сидіти за злодійство у криміналі – кістки зогниють тобі в нім...” (Матіос, 2023: 55); “**А чи тобі, нензо лєста і курво остатна, мозіль не зробився на отій твоїй поморщеній штуці після весілля у Ріжні тої неділі, коли підфітківала ногами на сіні коло цимбаліста, аж смереки ся жмурили з устиду, не то, що люде?**” (Матіос, 2023: 42); “**Вони такі, зарази, – пристануть до...** – хотів сказати «до каліки», але прикусив язика, – до чесної дівки і не подивляється, що бідна сиротина” (Матіос, 2023: 73).

Не менш важливе значення в емоційно-оцінній категорії мовотворчості письменниці мають фразеологічні сполучення. Фразеологічні одиниці у творчості Марії Матіос виражають як позитивні, так і негативні відчуття. У контексті, наприклад: “**Дарусі стало шкода Славка, що міг від горілки згоріти ні за цапову душу, і вона увечері віднесла останнє червоне яблучко із своєї пивниці і мовчки подала Марії**” (Матіос, 2023: 16) достатньо було «дарма згоріти від горілки» і суть повідомлення не змінилася, однак Матіос додає емоційного вкраплення в контекст власних речень. Фразеологічні вирази смакують мові письменниці – вона малює ними емоційний образ відчуттів персонажів твору, що допомагає сприйняти персонажів такими, якими зображує у своєму творі сама авторка. Такі сполучення увиразнюють і підкреслюють мовний стиль письменниці по-особливому.

Використання у художньому тексті фразеологічних одиниць відображає індивідуально-авторське світосприйняття дійсності. Відомо, що фразеологізми не тільки називають предмети, явища, дії, але водночас й оцінюють їх. Як стверджує Т. Космеда, «події, які відбуваються в доколишньому середовищі, відбиваються й у фразеології. Цей процес здійснюється крізь призму категорії оцінки. Мова постійно поповнюється новими лексемами та фразеологічними одиницями з семантикою оцінки, відбувається переусвідомлення старого світу і старого мовного матеріалу» (Матіос, 2023: 227).

Працюючи над лексикою своїх творів письменниця використовує слова із суфіксами суб’єктивної оцінки, зменшено-пестливі чи згрублі слова. Часто вони функціонують у формі звертання, відтворюють почуття ніжне, прихильне ставлення до персонажів (Кемінь, 2021: 25). Читаючи й аналізуючи роман письменниці «Солодка Даруся», крізь увесь текст прочитуються приємні лагідні слова з лагідністю, ніжністю та любов’ю, які несуть позитив і створюють атмосферний «куточок читання». Використовуючи зменшувально-пестливі форми авторці вдається надати позитивного емоційно-оцінного значення іменникам у номінації осіб: **кумко, Гафійко любя, Варварко срібна, кумко злотна, бідашко-солодашко, Михайлюню, срібний Михайлику, дитиня, дитинятко, любко-душко, Калинко, газдику, мамцю, любчику Мойшо, Міську любий, біднятко** та ін. Наведемо кілька прикладів у контексті: “**Флинькаю, Міську любий, бо, як надумаю, що нас усіх тут чекає, то й камінь би заплакав**” (Матіос, 2023: 126); “**А що ‘сте, бідолашко-солодашко, доброго зварили?**” (Матіос, 2023: 89). Письменниця саме таку форму не рідко використовує і в називанні звичайних повсякденних побутових предметів, речей чи явищ, надаючи їм експресії: **бідончик, сметанка, ранечок, свердлик, мисочка, марлечка, місточок, могила, правдичка** тощо. Наприклад, “**Марія принесе півлітерку раз на два-три дні, а Даруся його не п’є – лишає на сметанку. Збере раз-другий – і молоко в бідончик та в пивницю. Знов чекає на півлітерку. А потому з квасного молочка сириця зробить**” (Матіос, 2023: 24). Отож, найменування іменників вжиті авторкою не лише для передачі основного значення з відтінком зменшуваності чи пестливості чи ніжності близьких почуттів, але й увиразнюють емоційно-оцінну семантику.

Оцінна лексика, крім номінації іменників, представлена прикметниками на позначення кольору. Не рідко простежуємо переплітання чорного кольору у романі Марії Матіос, який пов’язаний із самотністю, розчаруванням, сумом, викликає неспокій і невизначеність. Часто – це певна невизначеність у собі, пошук чогось таємничого: “**...і великий чорний сум знову пробирав її голову. І тоді вона сумнівалася: а може, й справді дурна?**” (Матіос, 2023: 36); “**...і чорний туман підозри розливався в змордованому недовірою тілі; й він уже не знав, чи йти назирці, чи сидіти отут посеред оборони чіпом...**” (Матіос, 2023: 172).

Більшість слів мовотворчості М. Матіос використані в переносному значенні, що свідчить про оригінальність, емоційну образність, індивідуальне змістове наповнення. Можна виокремити низку епітетів та метафор із негативними відчуттями: **кривавий ярмарок, чорний сум, дерев’яний чоловік смертельна ненависть, гострий біль, залізо болю** також прикметникові лексеми, які передають позитивну оцінку, зокрема **солодкий, утішина, слабонький, любя** вживаються для вираження щирих глибоких почуттів ніжності та ласки, утіхи та заспокоєння. Наприклад, “**А не чули ‘сте, Гафійко любя, це правда, що Ілена законилася цієї очі Цвичком?**” (Матіос, 2023: 47). Цікавим є перенесення значення слова **кучерявий** у контексті твору авторки, що означає напідпитку: “**А там, на тому боці, плутається ногами котрийсь кучерявий газда з набутку...**” (Матіос, 2023: 118).

Мовний стиль письменниці насичений індивідуально-авторськими дієслівними формами. Марія Матіос за допомогою цих форм дозволяє відчутти регіональний колорит рідного мовлення, наприклад: **посмішувати, пошколовати, побаювати, почеберяти поваландатися, замельдувати, зафайкувати, сиротити, розквартируватися, закатрупити, беркицьнутися**: “**Якщо можна не сиротити чужих дітей, то так і треба робити**” (Матіос, 2023: 154); “**...у Матронки доколишній світ пішов обертом – і вона зненацька беркицьнулася просто на моріг**” (Матіос, 2023: 176).

Функційні можливості оцінних дієслів передають потрібний відтінок значення, властивих побутовому мовленню носіїв буковинських говірок (Кемінь, 2021: 27). Художній текст авторки переповнений діалектами, виражених іменниками: **чір** (собака їжа, каша), **кавальчик** (маленький шматочок), **фалди** (складки), **веремінність** (вагітність), **дріб** (вівці), **міщук** (мішечок), **крішечка** (дрібка), **половик** (яструб), **мерша** (мертвечина), **вироб’єки** (взуття), **фертик** (по всьому), **любя**

(кохання), *рупец* (рюкзак), *верстак* (ровесник), *колітка* (замок); дієсловами: *мольфарити* (чаклувати), *чипіти* (бути нахиленим), *слонити* (присипляти), *вадитися* (сваритися), *традзжувати* (переміщати), *флинькати* (плакати), *каламотити* (колотити), *глагоїти* (заспокоювати) *п'їланитися* (дертися) та прикметниками: *шпаровитий* (винахідливий), *каламітний* (заводий), *мняцканий* (зімнутий), *первий* (двоюрідний). Наприклад: "...уесь день Матронка чипіла в городі, онде сапу приходила до Марії гострити..." (Матіос, 2023: 107); "Господарки було не стільки, щоб дуже, але вже трохи було: корова, свиня, кури, троє товару дробу" (Матіос, 2023: 106).

Вагоме значення мають описи поглядів закоханих Матронки і Михайла. Образність описів увиразнюється завдяки незвичайним метафорам і порівнянь: "...незрушними очима дивлячись одне на одного, – так, наче ось-ось мають і собі надкусити одне одного, як оту жовтобоку перестиглу грушу..." (Матіос, 2023: 90). У цьому реченні дієслово «дивитися» емоційно-експресивно забарвлене, розкриває ширшу глибинність почуттів між цими героями. Через деталізовану мову дотиків авторка знову ж увиразнює щирість та взаємність почуттів закоханих: "Ледь торкаючись чоловікової спини долонею, Матронка зупиняє чомусь тремтячу руку на великій родимці під його правою лопаткою і обводить вказівним пальцем" (Матіос, 2023: 91).

Емоційна лексика у використанні М. Матіос передає почуття, емоції, настрої, реакції, враження, виражає авторське ставлення, для характеристики героїв тексту. Завдяки емоційній оцінці можна глибше зануритися в навколишній світ та внутрішній світ героїв чи автора загалом, відчувати почуття персонажів і переживати чи радіти водночас із ними.

Отже, проаналізувавши одиниці різних рівнів у творчості Марії Матіос («Солодка Даруся»), зауважуємо, що оцінка може бути вираженою завдяки використанню різних мовних засобів. За нашими спостереженнями, граматичні словотворення, емоційно забарвлені слова, стійкі фрази, вкраплення діалогічного мовлення, авторські новотвори відображають значення явищ та ситуацій і яскраво передають колорит місцевого мовлення, репрезентують експресію та емоційну наснагу висловленого.

Емоційна лексика має важливе значення у створенні експресивності художнього тексту. Вдало дібрані фразеологічні одиниці, говірка рідного краю оживлюють мовлення, надають йому емоційно-експресивного відтінку, легкої забарвленості. Мовотворчість Марії Матіос фіксує чимало як позитивних емоційно-оцінних слів та стійких словосполучень, так і негативних. Емоційна лексика в мовотворчості письменниці відображає її унікальний погляд на світ.

Література:

1. Бурячок А. А. Оцінна лексика в українській літературній мові. Українське усне літературне мовлення. Київ : Наукова думка, 1967. С. 75–93.
2. Іщенко Н. Г. Оцінний компонент лексичного значення слова. Філологічні трактати. 2010. Т. 2, № 3. С. 47–50.
3. Китайгородська В. М. Про нашу землячку, письменницю Марію Матіос. Буковинське Віче. 2002. 21 грудня. С. 1.
4. Космеда Т. А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки. Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2000. 305 с.
5. Кротевиц Є. В. Словник лінгвістичних термінів. Київ : АН УРСР, 1957. 236 с.
6. Матіос М. Майже ніколи не навпаки. Видання третє. Львів : ЛА «ПІРАМІДА», 2018. 176 с.
7. Матіос М. Нація: Видання шосте. Львів: ЛА «ПІРАМІДА», 2018. 256 с.
8. Матіос М. Солодка Даруся: Драма на три життя. К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023. 208 с.
9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля – К., 2006. 716 с.
10. Словник української мови : в 11 томах. Том 1-9. 1970–1978 рр.
11. Шабат-Савка С. Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові : монографія. Чернівці : «Букрек», 2014. 421 с.
12. Шинкарук В. Д. Оцінка як категорія модусу в латинській мові. Studia Linguistica. 2012. Вип. 6. С. 323–331.
13. Кемінь У. В. Реалізація емоційної оцінки у мовотворчості Марії Матіос: лексико-фразеологічний рівень. URL: http://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/6_2021/part_1/5.pdf (дата звернення: 20.04.2023 р.).

References:

1. Buryachok A. (1967). *Otsinna leksyka v ukrayins'kyi literaturniy movi. Ukrayins'ke usne literaturne movlennya* [Valuable vocabulary in the Ukrainian literary language. Ukrainian oral literary speech]. Kyiv: Naukova Dumka (in Ukrainian)
2. Ishchenko N. (2010). *Otsinnyy komponent leksychnoho znachennya slova. Filolohichni traktaty* [Evaluative component of the lexical meaning of a word. Philological treatises]. (Vol. 2)
3. Kitaigorodska V. (2002.) *Pro nashu zemlyachku, pys'mennytsyu Mariyu Matios. Bukovyns'ke Viche* [About our compatriot, writer Maria Matios]. Bukovynskoe Viche (in Ukrainian)
4. Kosmeda T. (2000). *Aksiologichni aspekty prahmalinhvistyky: formuvannya i rozvytok katehoriyi otsinky* [Axiological aspects of pragmalinguistics: formation and development of the evaluation category]. Lviv: LNU named after I. Franko (in Ukrainian)
5. Krotevich E. (1957). *Slovyk lnhvistychnykh terminiv. Kyiv : AN URSS* [Dictionary of linguistic terms. Kyiv: Academy of Sciences of the Ukrainian SSR]
6. Mathios M. (2018). *Mayzhe nikoly ne navpaky. Vydannya tretye* [Almost never the other way around. The third edition]. Lviv: LA "PYRAMIDA" (in Ukrainian)
7. Mathios M. (2018) Nation: Sixth Edition. Lviv: LA «PYRAMIDA» (in Ukrainian)
8. Matios M. (2023). *Solodka Darusya: Drama na try zhyttya* [Sweet Darusia: Drama for three lives]. K.: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA (in Ukrainian)
9. Selivanova O. (2006). *Suchasna lnhvistyka : terminolohichna entsyklopediya* [Modern linguistics: a terminological encyclopedia]. Poltava: Environment – K. (in Ukrainian)
10. *Slovyk ukrayins'koyi movy : v 11 tomakh*. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes]. (Vols 1-9)
11. Shabat-Savka S. (2014). *Katehoriya komunikatyvnoyi intentsiyi v ukrayins'kyi movi : monohrafiya* [Category of communicative intention in the Ukrainian language: monograph]. Chernivtsi: Bukrek (in Ukrainian)
12. Shinkaruk V. (2012). *Otsinka yak katehoriya modusu v latyns'kyi movi. Studia Linguistica* [Evaluation as a mode category in the Latin language]. Studia Linguistica. Issue 6. (in Ukrainian)
13. Keminy U. (2021). *Realizatsiya emotsiynoyi otsinky u movotvorchosti Mariyi Matios: leksyko-frazeolohichnyy riven'* [Realization of emotional assessment in the speech-making of Maria Matios: lexical-phraseological level]. URL: http://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/6_2021/part_1/5.pdf (access date: 04/20/2023).